

Remissyttrande på "Boverkets förslag till föreskrifter och allmänna råd om certifierade byggprojekteringsföretag" med diarienummer 126/2023

RISE i förhållande till remissen

RISE utför som certifieringsorgan certifiering av ledningssystem under ackreditering av Swedac mot kraven i ISO/IEC 17021-1.

För byggprojekt med krav på lov eller anmälan fordras en Kontrollansvarig (KA) enligt PBL, Plan- och bygglagen. Kompetensen ska styrkas genom ett certifikat utfärdat enligt Boverkets föreskrifter (BFS 2011:14 KA4/5). RISE är via Swedac ackrediterade för att genomföra denna personcertifiering mot kraven i ISO/IEC 17024. Likaså är RISE ackrediterade för att genomföra personcertifiering för Sakkunnig brandskydd.

RISE forskar inom hela byggprocessen från byggnadsteknik och energieffektiva byggnader till material och miljö. RISE ger stöd och hjälp med kvalitetssäkring eller verifiering av prestanda i hela byggnader eller av byggprocessen.

Sammanfattande kommentarer

RISE ställer sig bakom en certifiering av byggprojekteringsföretag, men ser ett antal oklarheter i förslaget vilka bör förtydligas och eventuellt analyseras ytterligare.

Certifiering av byggprojekteringsföretag skulle underlätta för både leverantör av en tjänst (projektörer/konstruktörer) och beställare att välja rätt konsult och att känna sig tryggare i att levererad produkt (ritningar och beräkningar) motsvarar gällande byggtekniska norm och är utförda fackmannamässigt enligt dagens krav. Denna certifiering skulle även underlätta för byggnadsnämnden att bedöma det tekniska utförandet av ett kommande byggprojekt. På så sätt skulle ett certifieringssystem av byggprojekteringsföretag tillsammans med KA-arbete skapa mer trygghet och minska handläggningstiden i tidiga skedet av projekteringen i t.ex. bygglovsansökan och inför startbesked. Det är dock viktigt att denna certifiering ger faktiska förbättringar och kvalitetssäkrar byggprojektering och beslutsfattande. Det är även viktigt att detta certifieringssystem inte leder till en markant ökning av kostnad eller tid för byggprojektering.

RISE Research Institutes of Sweden AB

Postadress
Box 857
501 15 BORÅSBesöksadress
Gibraltargatan 35
412 79 GöteborgTelefon / Telefax
010-516 50 00
033-13 55 02Konfidentialitetsnivå
K2 - InternE-post / Internet
info@ri.se
www.ri.seOrg.nummer
556464-6874

Ansvaret för att intyga och bedöma kompetens av byggprojekteringsföretag och dess personal för att utfärda certifieringen läggs på certifieringsorgan. För att certifieringen ska vara pålitlig behövs det tydliga kriterier för bedömning och kompetens hos certifieringsorgan. Formuleringar som ”likvärdig kompetens eller erfarenhet” skapar utrymme för felbedömningar. STAFS 2020:1 och SS-EN ISO/UEC 17021-1 bygger på att certifieringsorganen sätter egna kravnivåer och utför enligt den. Det är inte tillfredställande för denna föreskrift.

Det är oklart på vilka grunder certifieringsorgan ska besluta om byggprojekteringsföretagen har tillräcklig kunskap och är berättigade till en certifiering. Det är även oklart vilka rättsliga följder det blir vid en ev. felbedömning, både för byggprojekteringsföretag och certifieringsorgan.

Totalt anser RISE att certifieringsorganets roll, bedömning, kompetens och rättsliga ansvar behöver förtydligas och eventuellt analyseras ytterligare.

Specifika synpunkter

Beskrivning av processen vid certifiering av byggprojekteringsföretag

2.2 Stycke 3 Swedac prövar om certifieringsorganet har bland annat de kunskaper och rutiner som krävs för att de ska få verka som ett certifieringsorgan inom ett visst område
Stycke 2 Certifieringen utfärdas av ett certifieringsorgan som prövar om det enskilda företaget uppfyller de krav som gäller för certifieringen. När det gäller certifierade byggprojekteringsföretag så är det Boverket som är bemyndigade att i föreskrift utfärda de preciserade certifieringskraven på kvalitetsledningssystem, kunskap och erfarenhet som företaget ska uppfylla för att bli certifierade för ändamålet. Det är alltså mot kraven i Boverkets föreskrifter som certifieringsorganet ska pröva det enskilda företaget.

Detta ställer stora krav på att certifieringsorganet besitter sakkunskap inom byggsektorn och i synnerhet projektering. Dock står det ingenstans specifikt (t.ex. kapitel 6.2) vad för djup på kompetens som krävs hos certifieringsorganet. Hänvisning finns till STAFS 2020:1 och SS-EN ISO/UEC 17021-1, men att säkra både ett fackmässigt sätt samt organisationens tillräckliga kompetens inom kontrollformen ISO 17021 inom byggprojekterings kontrollansvar, sakkunnigområden som brandskydd, men också delvis tillgänglighet och kulturvärden samt utformning och tekniska egenskaper kräver bred och djup kompetens. Risken är att certifieringsorganen tolkar detta olika och riskerar trovärdigheten för certifierat byggprojekteringsföretag.

Särskilt krav på kompetens

7 § 3 konstruktör med lägst högskoleingenjörsexamen med inriktning mot byggkonstruktion samt med minst sex års erfarenhet av projektering av byggnaders bärförmåga, stadga och beständighet, eller personer med motsvarande kompetens och erfarenhet.

Det är viktigt att Boverket är den intressent som tolkar och bedömer vem som har motsvarande kompetens och erfarenhet. Det kan göras ihop med certifieringsorganen. Om certifieringsorganen gör detta var för sig under ackreditering kan bedömningen ändå bli godtycklig. Motsvarande arbetssätt till RISE förslag finns idag inom personcertifiering PBL med gott resultat.

Allmänt råd: Har en person flera behörigheter kan den tillgodose flera av de angivna kompetensområdena.

Hur utförs granskning av t.ex. konstruktionsberäkning om det är samma person som gör både beräkning och granskning? Idag finns det "egna kontroller".

Kvalitetsledningssystem

10 § *det certifierade byggprojekteringsföretaget ska varje år lämna in en rapport till certifieringsorganet om genomförda uppdrag som certifierat byggprojekteringsföretag.*

Då det även kommer att göras en årlig revision hos det certifierade byggprojekteringsföretaget bör den årliga rapporteringen ske vid annan tid på året än revisionen, för en mer noggrann "insyn" i företagen.

Rapporteringskyldighet

11 § *det certifierade byggprojekteringsföretaget ska snarast underrätta certifieringsorganet om det kommer till företagets kännedom att ett uppdrag som företaget ansvarat för*

1. har nekats slutbesked, eller

2. inom ramen för byggnadsnämndens tillsyn blivit föremål för förelägganden eller förbud under byggprocessen eller i efterhand.

4.5 *i föreskriftsförslaget ställs det även krav på att byggprojekteringsföretaget snarast ska underrätta certifieringsorganet om det kommer till företagets kännedom att ett projekt som företaget ansvarat för nekats slutbesked eller blivit föremål för förelägganden eller förbud från byggnadsnämnden under byggprocessen eller i efterhand. Detta ska göras så snart som möjligt, alltså inte bara i den årliga återrapporteringen. Då sådana förhållanden kan vara skäl för certifieringsorganen att ompröva den meddelade certifieringen är det angeläget att det snarast kommer till certifieringsorganets kännedom.*

Var går gränsen för vilka projekt ska redovisas (BTA, antal hus, ekonomi)?

Hur ser tolkningsutrymmet ut (det anges att det skall finnas ett visst tolkningsutrymme för byggnadsnämnderna)?

Byggprojekteringsföretaget behöver beskriva och ha en process för hur kommunikation/rapportering skall ske och även kunna redovisa en handlingsplan för åtgärdande av fel.

2.6.5 Övriga konsekvenser

Föreskriftsförslaget bedöms få små eller inga nämnvärda konsekvenser ur ett socialt hållbarhetsperspektiv, för miljö och klimat liksom för kulturmiljö, arkitektur och gestaltad livsmiljö.

Föreskriftsförslagets definition av bostadshus enligt 5–6 §§ bedöms vara relativt vid och därmed kunna förstärka de positiva konsekvenser för bostadsbyggandet som identifierades i konsekvensutredningen i förarbetena in-för lagändringen i PBL.5

Kommuner m fl. kommer att ha en möjlighet att göra anmärkningar på de områden som det certifierade byggprojekteringsföretaget projekterar. Detta dock efter att starttillstånd givits. Risken finns att bygghandlingar finns framme, inköp är gjorda och till och med pågående

produktion. De eventuella fel som upptäcks kan leda till om-projektering och i värsta fall rivning av byggda delar vilket kan leda till resursslöseri, tidsfördröjning mm.

Tydliggör vem som kan göra anmärkningar/anmälan av det certifierade byggprojekteringsföretaget.

4.4.1 Närmare beskrivning av föreskrifternas innebörd

Det ska även finnas en beskrivning av hur det ska kontrolleras att den genomförda projekteringen säkerställer att byggnaden kan antas uppfylla PBL:s krav.

Detta upplevs otydligt. Det behöver beskrivas hur detta skall göras generellt för alla typer av byggnader som avses i föreskriften.

Övrigt

ISO 9001 anger generella krav på kvalitetsledningssystem för att visa att organisationen ständigt kan erbjuda produkter och tjänster som uppfyller kundkrav och tillämpliga författningskrav. Vid certifiering av byggprojekteringsföretag ska certifieringsorganet även bedöma byggprojekteringsföretagets kvalitetsledningssystem utifrån de kompletterande krav som ges i föreskriftsförslaget. Borde inte det framgå tydligare i föreskrifterna? Dvs att föra in en § som säger att "Certifieringsorganet ska bedöma byggprojekteringsföretagets kvalitetsledningssystem utifrån kraven i ISO 9001 samt de kompletterande krav som ges i föreskrifterna.

Det bör förtydligas hur certifierat byggprojekteringsföretag förhåller sig till "Möjligheternas byggregler" (som väntas börja gälla 2025).

Avslutningsvis föreslår vi att man initialt inrättar en "översynsgrupp" från Boverket och byggnadsnämnder som bevakar de första företagen/projekten i syfte att följa utvecklingen, stödja branschen och säkerställa att kvaliteten i byggprojekt inte försämras med certifierade byggprojekteringsföretag.

RISE remissyttrande har tagits fram av

Dag Sjöholm, Marknadschef Certifiering

Johan M Bergström, Projektledare Innemiljö och byggnadsfysik

Päivi Hauska, Byggnadsingenjör Träteknisk utvärdering

Stefan Lindskog, Enhetschef Träteknisk utvärdering

Eva Sikander, Enhetschef Innemiljö och byggnadsfysik

Irina Martynyuk, Projektledare och Forsknings- och utvecklingsingenjör Träbyggande

Susanna Kindberg, Projektledare Certifiering, har sammanställt remissvaret

Beslut i ärendet har fattats av ledningsgruppen för division Samhällsbyggnad genom Tomas Holm, Avdelningschef Certifiering